

Матеріали
до історичного календаря
Нововодолажчини
на допомогу краєзнавчій роботі

Харків - 2007

*Над Водолагою сонце сходить гончарним колом,
У Водолазі є прапор – пшеничне поле,
На ювілейній площі герб височить у небо.
Пишайся водолажчанин, є Батьківщина у тебе.*

Степаненко А.

- 1675 – час заснування с. Нова Водолага селянами та козаками Харківського полку (полковник Г.Донець) на т.з. Муравському шляху.
- 1689, 1693, 1711 – спустошливі набіги татар
- 1732, лютий-1765 – за указом Анни Іоанівни слободу Нова Водолага і с. Мала Водолага передано до відомства Харківського полку в складі “Української лінії”
- 1765-1780 – с. Нова Водолага належало до Азовської губернії
- 1774 – у Н.Водолазі збудовано шовковий завод**
- 1780 - 1797 – входить до Харківського намісництва
- 1797 – належить до Валківського повіту Слобідсько-Української губернії
- 1803 – збудовано Воскресенський Храм
- 1831 – збудовано Спасо-Преображенський Храм
- 1874 – у Новій Водолазі відкрито двокласне чоловіче і однокласне жіноче земські училища
- 1902, 2 квітня – селяни Н.Водолаги брали участь у розгромі маєтку поміщика Духовського
- 1905-1907 – у Н.Водолазі відбувались антиурядові заворушення й виступи
- 1918,січ. – У Н.Водолазі створено волосний ревком
- 1920 – відкрито масову бібліотеку
– відбулася перша демонстрація кінофільму
- 1921 – створено районний сільбуд, який став центром культурно-освітньої роботи в районі
- 1922 – початок розробки Новоселівського родовища скляних пісків, в 1938 р. - широкомасштабна розробка, засновано Новоселівський гірничо-збагачувальний комбінат
- 1923, 7 березня – утворено Нововодолазький район, до складу якого увійшло 3 селищні і 12 сільських Рад, населення складало 60,9 тис. чоловік.
- 1925 – збудовано електростанцію, що була однією з перших сільських електростанцій у Харківській області

- 1928 – організовано комуну “Комсомолец”. Одним із організаторів і першим головою її був С.І.Неборак
– створено піонерській клуб (зараз Будинок дитячої та юнацької творчості)
- 1931, грудень – вийшов перший номер Нововодолазької районної газети “Колгоспник” (з квітня 1992 р. - “Вісті Водолажчини”)
- 1933 – завершено колективізацію сільського господарства у Нововодолазькому районі. Колгоспи об’єднували 74% селянських господарств, мали 92% посівної площі
– створено Нововодолазьку машинно-тракторну станцію, яка стала центром технічного переозброєння сільського господарства району
- 1935 – у Новій Водолазі працює три семирічні, дві початкові школи, в яких навчається приблизно 1500 учнів
- 1936 – відкрито акушерсько-сестринську школу з дворічним навчанням
- 1938, 4 жовтня – Указом Президії Верховної Ради УРСР с. Нова Водолага переведено в категорію селища міського типу
- 1941, вересень – райком партії організував партизанський загін, що складався з 58 чоловік (командир С.О.Либа, комісар Ю.П.Іванов)
- 1941, 19 жовтня – селище захоплене німецько-фашистськими загарбниками
- 1943, 14 вересня – радянські війська остаточно визволили Нову Водолагу від загарбників
- 1949 – відкрито районну дитячу бібліотеку
- 1957-1960 – збудовано залізобетонний міст через р. Вільховатку
- 1960 – споруджено Будинок культури, який мав зал на 450 місць, стаціонарну кіноустановку і кімнати для гуртків художньої самодіяльності
- 1964 – відкрито цех столярного виробництва (зараз ЗАТ “Буддеталь”)
- 1965, 4 січня – за Указом Президії Верховної Ради УРСР сел. Нова Водолага стало районним центром Харківської області.
- 1965 – у Новій Водолазі існує радіо, як відділ радіоінформації при районній газеті
- 1970, липень – став до ладу завод залізобетонних конструкцій**
- 1973, березень – відкрито Нововодолазький районний музей бойової слави
- 1986 – засновано Нововодолазьку дитячу школу мистецтв, яка стала гордістю селища і району
– створено Нововодолазький територіальний центр соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян

- 1989, 17 квітня – відбулася перша репетиція Нововодолазького хору ветеранів війни та праці
- 1996 – засновано фольклорно-етнографічний колектив “Вербиченька” (керівник О.В.Коваль)
- 1998 – засновано музей етнографії “Вербиченька”
- 2000 – засновано Нововодолазьке районне козацьке товариство (отаман А.Хлипенко)
- 2000, 12 жовтня – засновано окрему юридичну організацію – Нововодолазьку радіокомпанію

Нововодолазький район // Історія міст і сіл Харківської області: Бібліограф. покажч. Ч. 2. / Харк. держ. наук. б-ка ім. В.Г.Короленка; Харк. обл. універс. наук. б-ка. - Х., 2004. – С. 165-172.

Євтушенко В. Державна символіка – гордість громадянина: [Герб Нової Водолаги] / В.Євтушенко // Вісті Водолажчини. – 1996. – 18 черв.

Слово про Адалагу // Яреценко А. Харків'яни, хто вони? / А.Яреценко. – Х.: Прапор, 2004. – С. 133-137.

Сказание о Воскресенском Храме: [Рукопись] // Водолазький кур'єр. – 1999. – 10, 24, 31 груд.

Сенченко І. Подорож до Червонограда: Повість (Уривки): Водолага / І.Сенченко // Хрестоматія з літератури рідного краю. – Х., 2001. – С. 112-113.

Боровий В. Майстри з Водолаги: Вірш / В.Боровий // Хрестоматія з літератури рідного краю. – Х., 2001. – С. 180.

Мерчанський М. Рідний край: Вірш / М.Мерчанський // Вісті Водолажчини. – 1996. – 24 серп.

Экологическая обстановка в районах Харьковской области. Нововодолажский район // Шумейко А.С. Характеристика экологического состояния г.Харькова и Харьковской области / А.С.Шумейко. – Х., 1994. – С.83.

НАСЕЛЕНІ ПУНКТИ НОВОВОДОЛАЖЧИНИ

1659 - засновано с. Бірки (зараз селище) втікачами з Правобережної України.

В Бірках народився Герой Радянського Союзу Нога П.М.

В Липковатівці знаходиться аграрний коледж. В 1902 році здійснено перший набір учнів в сільськогосподарську школу.

Поддубний В. На навчання запрошує коледж / В.Поддубний // Вісті Водолажчини. – 1996. – 14 трав.

1676 – засновано с. Стара Водолага

Народився Герой Радянського Союзу О.В.Щербак.
В с. Бахметівці – Герої Радянського Союзу – Косов В.И., Ребрик К.П.

1712 - перша письмова згадка про с. Рокитне

У Рокитному 2 архітектурні пам'ятки – Палац, збудований в стилі російського класицизму в сер. 18 ст. та Миколаївська церква, зведена в 1805 р.

Народився Герой Радянського Союзу Жариков А.М.

Я еду в Ракитное // Вороной А. Путешествие по Харьковщине: Памятники истории и культуры. – X, 2005. – С.127.

Сірий М. Пісня про Рокитне / М.Сірий // Вісті Водолажчини. – 1997. – 18 черв.

Бугаєнко Н. Село і людські долі / Н.Бугаєнко // Вісті Водолажчини. – 2002. – 9 січ. – с. Мокра Рокитна

1732 – переселенцями з Росії засновано с. Меліховка (стара назва Ленівка). Поблизу села археологами знайдені історичні пам'ятки III-IV століть.

1733 - засновано с. Старовірівка. Засновниками були переселенці з Курської губернії, за переказами старообрядці, звідки й назва села.

В Старовірівці народився Герой Радянського Союзу Толстой С.К.

1899 – засновано с. Дячківка. В селі є самодіяльний будинок-музей С.А.Карпова, Героя Радянського Союзу, уродженця цього села.

1926 – під час гострого аграрного питання засновані села Раківка, Муравлінка, Палатки.

Соловійов Г. Топоніміка населених пунктів Старовірівської сільської ради /Г. Соловійов // Вісті Водолажчини. – 2001. – 12,19 черв.

с. Знам'янка – засновано наприкінці XVII ст. До 1917 р. слобода Івани.

У 1771 р., 10 грудня на території поміщицької садиби Дуніних відбулося освячення однопрестольної церкви в честь Ікони Знамення Божої Матері. Храм було заново відбудовано у 1999 р.

1977 – засновано музей історії села Знам'янка

1982, вересень – відкрито пам'ятник С.О.Либі

Жигилій В. Вітри історії / В.Жигилій // Вісті Водолажчини. – 1996. – 23 берез.

Жигилій В. З любов'ю до рідного краю / В.Жигилій // Вісті Водолажчини. – 1997. – 22 лип.

Мірошник А. Троянди Дикого поля: [с. Рябухине] / А.Мірошник // Вісті Водолажчини. – 1996. – 14 трав.

Пронін В. Як живеш, село Раківка? / В.Пронін // Вісті Водолажчини. – 1996. – 17 серп.

Ентомологія і коротка історична довідка деяких населених пунктів Нововодолазького району: [Бахметівка, Бірки, Бражники, Брідок; Джгуни, Дегтярка, Дячківка, Знам'янка, Комінтерн; Княжне, Кут, Липкуватівка, Литовки] // Водолазький кур'єр. – 2001. – 2, 23 листоп., 14 груд.

ПАМ'ЯТЬ

Помнят всех односельчане павших земляков,
И читает нам печальный список военком.
В списке том – отцы и деды, братья, сестры и
Не дожившие победы сверстники мои.

Пусть шумят под ветром встречным клены, тополя!
Пусть хранит покой их вечный мать сыра земля!
На, а нам, живущим ныне рук не опускать!
Землю эту, как святыню, чтить и засевать.
Будет хлеб и будут вишни в каплях дождевых,
Лучший памятник погибшим – память о живых.

И.БЫСОВ.